



PELASTUSOPISTO

Pelastustoimen palveluiden vaikuttavuuden mittaaminen osana hyvinvointialueita

Esiselvityshanke
Pelastusopisto
1.5.2024–30.4.2025

PELASTUSOPISTO.FI | 31.5.2024



Sisäministeriö
Inrikesministeriet





Hankkeen esittelyä ja suunnitelmia pelastustoimen vaikuttavuuden arvioinnin kehittämiseen hyvinvointialuekontekstissa

Pelastustoimen tutkimus- ja kehittämispäivät, 5.6.2024 Kuopio
Tutkija, projektipäällikkö Aino Harinen, Pelastusopisto

Lähtötilanne 2024

- ❖ [Laki](#) velvoittaa pelastustoimea seuraamaan ja arvioimaan palveluidensa vaikuttavuutta.
- ❖ Pelastustoimen vaikuttavuuden mittaamisen tulisi olla osa hyvinvointialueiden vaikuttavuuden tarkastelua sosiaali- ja terveystalouden rinnalla.
- ❖ Vaikuttavuudesta puhutaan alalla paljon, ja se korostuu niin politiikkaohjelmissa, strategia-asiakirjoissa kuin rahoitushauissa.
- ❖ Vaikuttavuuden mittaamiseen toivottaisiin yhteisiä työkaluja sekä vahvaa tietoperustaista ja vaikuttavuusohjausta painottavaa arviointikulttuuria.
- ❖ Tähän mennessä ei ole selvitetty pelastustoimessa käytössä olevia vaikuttavuuden määritelmiä tai arvioinnin menetelmiä niin, jotta niitä voitaisiin kokonaisvaltaisesti hyödyntää tai yhteensovittaa hyvinvointialuekontekstissa.
- ❖ On lähdettävä liikkeelle esiselvityshankkeella.





Hanke käynnistyi 1.5.2024

Hankkeen tavoitteet

Hankkeen päätavoitteet:

- 1) kartoittaa ja analysoida pelastustoimessa ja hyvinvointialueilla käytössä olevat vaikuttavuuden mittaamisen käytännöt ja menetelmät
- 2) rakentaa nykytilan selvityksen pohjalta pitkäkestoisempi mittareiden käyttöön ottamiseen keskittyvä kehittämishanke, jossa vaikuttavuuden mittaamisen käytäntöjä muokataan yhteistyössä laajan verkoston kanssa.





Hankkeen päämäärä

Esiselvityshanke vahvistaa pelastustoimen jaettua ymmärrystä vaikuttavuudesta sekä kartoittaa ja jakaa sen arvioinnissa käytettäviä toimintamalleja.

Hanke tuo tietoa pelastustoimen palveluiden vaikuttavuuden arvioinnin jatkokehittämiseen sekä luo pohjaa uudentlaiselle, osallistavalle ja tehokkaalle vaikuttavuuden arviointikulttuurille pelastustoimessa.





Hankkeen lähtökohtia: vaikuttavuus ja sen arviointi

Pelastustoimessa, sosiaali- ja terveyspalveluissa ja hyvinvointialueilla hyödynnettyjä malleja ja tulokulmia

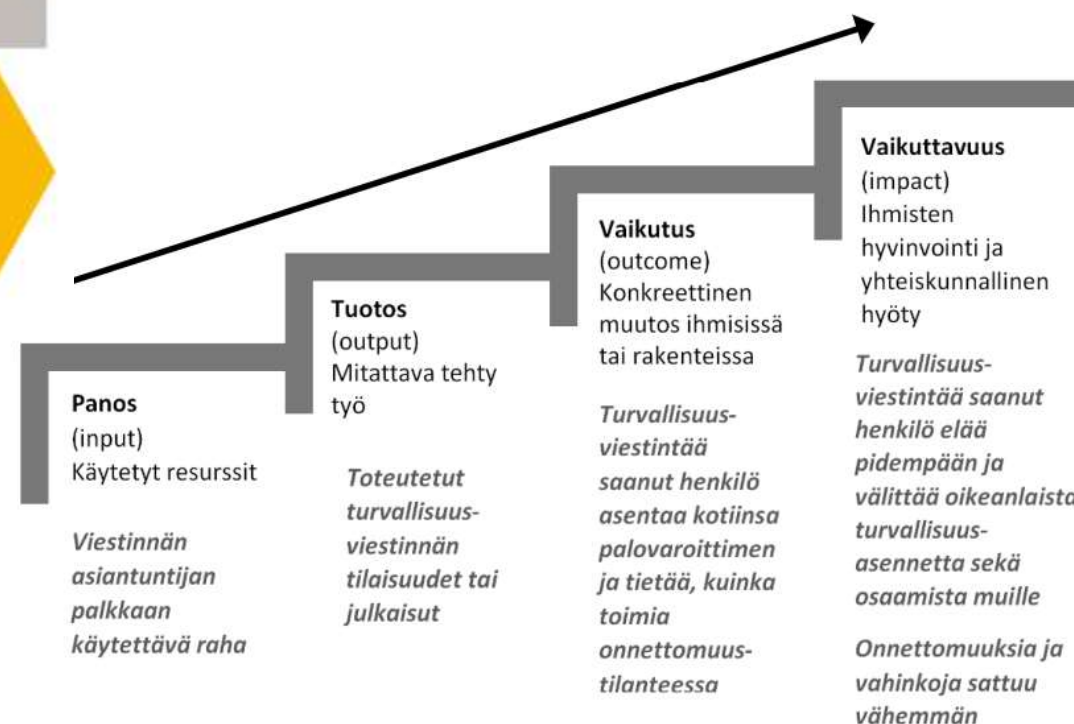
Pelastustoimessa toteutettua aiempaa, vaikuttavuuden arviointiin liittyvää työtä ja julkaisuja



Mahdollisia tulokulmia



Lähde: [Heliskoski 2020](#)



Lähde: [Rekola 2019](#)

Lähde: [Valtiovarainministeriö 2023](#)



Pelastusopiston toteuttamia, pelastustoimen vaikuttavuuden arviointiin ja mittaamiseen liittyviä hankkeita

- [Kustannus-vaikuttavuusanalyysin mahdollisuudet pelastustoimen palvelujen optimoinnissa, PELOP, PSR \(loppuraportti 2017\)](#)
- [Pelastustoimen indikaattorit, PSR \(loppuraportti 2017\)](#)
- [Mittarit pelastuslaitosten prosessien arviointiin, PSR \(loppuraportti 2019\)](#)
- [Kohti tuloksellisempaa turvallisuusviestintää, MOBITUVI, PSR \(loppuraportti 2020\)](#)
- [NouHätä? Nuorten turvallisuuskoulutuksen vaikuttavuus, PSR \(loppuraportti tulossa\)](#)
- Lisäksi seuraavissa pelastusalan viestinnän kehittämishankkeissa selvitetty pelastusalan organisaatioiden viestinnän arvioinnin mittareita:
 - * [Pelastuslaitosten viestintäkäytännöt \(loppuraportti 2018\)](#)
 - * [Strategisella viestinnällä vaikuttavuutta pelastustoimeen, VIVAPE \(loppuraportti 2022\)](#)

Mittarikartta (2017) ja tuloskortti (2019)



Kuva 3. Mittarikartta pelastustoimen kansallisen mittarimuodostuksen havainnollistajana

Lähde: [Huuskonen 2017](#)

Lähde: [Naumanen 2019](#)

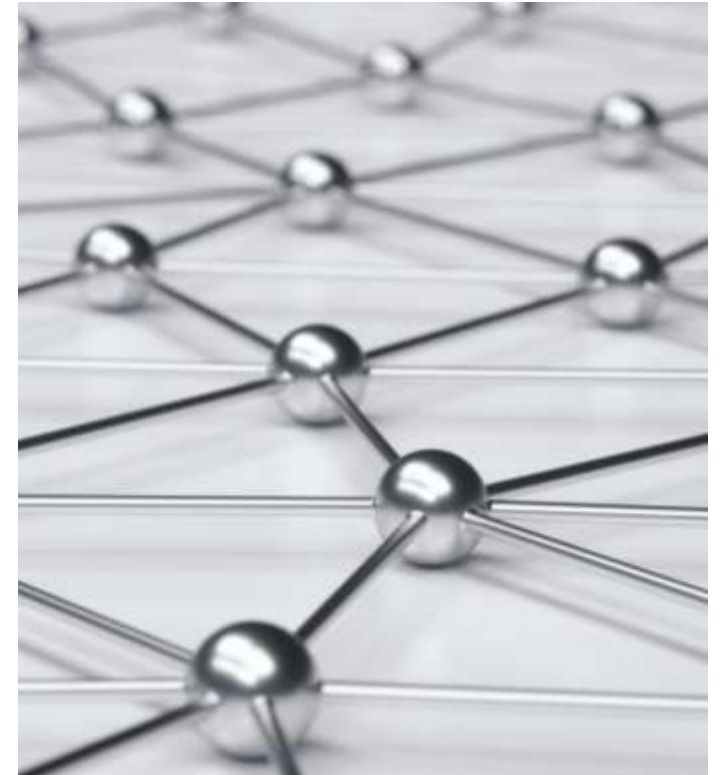
	2017 Toteuma	2018 Toteuma
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus (ind)	100,0	106,1
Tuloksellisuus (ind)	100,0	106,4
Palvelukyky (ind)	100,0	110,3
Pelastustoiminta (1-5)		
Onnettomuuksien ehkäisy (1-5)		
Ensihoitopalvelut (1-5)		
Tuottavuus (ind)	100,0	105,6
Pelastustoiminta (1-5)		
Turvallisuuspalvelut (Onnettomuuksien ehkäisy + varautuminen (1-5))		
Taloudellisuus (ind)	100,0	116,1
Pelastustoiminta (1-5)		
Turvallisuuspalvelut (Onnettomuuksien ehkäisy + varautuminen (1-5))		
Vaikutukset asiakkaissa (ind)	100,0	89,2
Pelastustoiminta (1-5)		

Kuva 1. Esimerkki pelastustoimen tuloskortista (luvut esimerkkejä)



Lisää pelastusalalla jo tehtyä työtä

- [Onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelma](#): ilmiöt, vaikuttavuustavoitteet ja konkreettiset teot
- Pelastus- ja lähialojen aiheeseen liittyvä tutkimus (esim. Turun yliopistolla aktiivista erityisesti OE-työhön liittyen)
- Pelastuslaitosten ja alan muiden organisaatioiden toteuttamat hankkeet, selvitykset ja toimenpiteet
- Kumppanuusverkostossa tehty yhteinen työ (esim. asiakaskokemuksen mittaaminen)
- Ja mitä kaikkea muuta...





Tutkimus-/työsuunnitelma



Toimenpiteet

1. **Nykytilan kartoitus:** kirjallisuuskatsaus, kysely, asiantuntijahaastattelut, dokumentit, benchmarking, osallistavat työpajat ja paneeli
2. **Suunnitelma** pidempikestoiselle **kehittämishankkeelle** arvioinnin toimintatapojen kehittämiseksi ja käyttöön ottamiseksi.





Tiedonintressi ja tutkimuskysymykset

Selvityksen kiinnostuksenkohteena on, miten vaikuttavuutta on lähestytty pelastustoimessa ja sen taustaorganisaatioissa ja millaisia määritelmiä ja menetelmiä vaikuttavuuden arvioinnissa on käytössä eri alueilla.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Miten vaikuttavuuden käsite ymmärretään hyvinvointialueiden pelastustoimessa?
2. Mitä ovat pelastustoimen vaikuttavuustavoitteet eri palveluiden näkökulmasta?
3. Millaisia pelastustoimen palveluiden vaikuttavuuteen liittyviä tutkimus- ja kehittämishankkeita on toteutettu eri alueilla ja organisaatioissa?
4. Millaisia toimintamalleja vaikuttavuuden arvioinnissa on hyödynnetty tai hyödynnetään hyvinvointialueiden pelastustoimessa?
5. Mitä pelastustoimi voisi oppia muilta toimialoilta vaikuttavuuden arviointiin?





Oppia pelastustoimeen alan ulkopuolelta?

- ✓ Rajavartiolaitoksen vaikuttavuuden mittaamisen mallit ja menetelmät
- ✓ Poliisihallituksen vaikuttavuustyö
- ✓ [Sosiaali- ja terveysalan vaikuttavuuskeskus](#) (osa STM:n koordinoimaa vaikuttavuuden edistämisen kansallista kokonaisuutta)
- ✓ Valtioneuvoston kanslian vaikuttavuustyö (esim. työryhmä)
- ✓ Lisäksi jotain ”ihan uutta”?



Pelastustoimen vaikuttavuus –esiselvitys: aineistot ja menetelmät

Kirjallisuus, dokumentit, benchmarking

Kirjallisuuskatsaus:
Pelastustoimen palveluiden vaikuttavuuden arviointiin liittyvät tutkimus- ja kehittämishankkeet (toteutuneet, käynnissä olevat, suunnitelmat)

Hyvinvointialueiden pelastustoimen vaikuttavuuden arviointiin liittyvät ohjeistukset, raportit ja muut asiakirjat

Muilla toimialoilla käytössä olevat, mahdollisesti pelastustoimeen soveltuvat vaikuttavuuden arvioinnin menetelmät, työkalut ja ohjeistukset

Kysely ja teemahaastattelut

Kysely hyvinvointialueille: pelastustoimen vaikuttavuuden arvioinnin nykyiset mittarit ja menetelmät, toteutetut, käynnissä tai suunnitteilla olevat vaikuttavuuden todentamiseen liittyvät hankkeet

Teemahaastattelut: näkemykset ja kokemukset
1) pelastustoimen vaikuttavuus -käsitteen sisällöstä
2) pelastustoimen vaikuttavuuden arvioinnista ja sen merkityksestä.

Työpajat ja asiantuntijapaneeli

Tulevaisuustyöpajat: pelastustoimen vaikuttavuuden käsitteen määrittely ja vaikuttavuuden kannalta kriittisten tekijöiden tunnistaminen

DELFOI-asiantuntijapaneeli (tulevaisuuspolku-ajattelu, 2 kierrosta): pelastustoimen vaikuttavuuden käsitteen määrittely ja vaikuttavuuden kannalta kriittisten tekijöiden tunnistaminen

Aineistojen analyysi

Dokumenttien, kirjallisuuden ja internet-aineiston määrällinen ja laadullinen tarkastelu

Kyselyaineiston määrällinen ja laadullinen analyysi

Haastattelujen analyysi: sisällön erittely ja laadullinen sisällönanalyysi

Delfoi-paneelin ja työpajojen keskustelujen laadullinen analyysi: tyypittely, teemoittelu, samankaltaisuusanalyysi

“Puhdas” tiedonkeruu

Tiedonhankintaa sisältävät kehittämismenetelmät



Tuotokset

Nykytilan kartoitus:

- Vaikuttavuuden käsite hyvinvointialueiden pelastustoimessa
- Hyvinvointialueiden pelastustoimen vaikuttavuuden arvioinnin nykyiset toimintamallit ja mittarit
- Pelastustoimen vaikuttavuuden arviointiin liittyvät toteutuneet, käynnissä olevat ja suunnitellut hankkeet/toimenpiteet
- Muualta kerätyt opit ja havainnot jatkokehittämiseen.

Raportit ja julkaisut:

- Hankkeen loppuraportti (esiselvityksen tulokset ja suunnitelma jatkohankkeeksi)
- YAMK-opinnäytetyö, strateginen muotoilu, LAB-ammattikorkeakoulu (A. Harinen 2025):
Jaettua ymmärrystä ja yhteisiä toimintamalleja pelastustoimen vaikuttavuuden arviointiin (työnimi).

Muuta:

- Yhteisen ymmärryksen ja yhteistyön vahvistuminen pelastustoimen vaikuttavuudesta ja sen arvioinnista
- Pohja yhteiselle vaikuttavuuden arvioinnin mittariston kehittämiseksi sekä systemaattiseen arviointiin perustuvan toimintakulttuurin vahvistamiselle.



Mitä tapahtuu hankkeen jälkeen?

- Pidempikestoinen kehittämishanke, jossa vaikuttavuuden mittaamiskäytäntöjä muokataan ja otetaan käyttöön yhteistyössä laajan verkoston kanssa
- Jaetun ymmärryksen vahvistaminen vaikuttavuudesta ja sen arvioinnin merkityksestä toiminnan kehittämisessä
- Yhteisten määritelmien, toimintamallien ja mittaristojen kehittäminen ja käyttöönotto
- Vaikuttavuuden arviointi osaksi alan asiantuntijoiden arkista työtä
- Vaikuttavuusperusteinen, tietoon perustuva ohjaus organisaatiossa
- Systemaattinen vaikuttavuuden johtaminen osaksi pelastustoimen toimintakulttuuria ja kaikkia palveluja/toimintoja: onnettomuuksien ehkäisy, pelastustoiminta ja ensihoito, varautuminen ja väestönsuojelu, **TKI**, viestintä, hallinto, johtaminen, HR...
- ***Osallistava ja tehokas, uudenlainen pelastustoimen arviointikulttuuri.***





Joitakin nostoja hankkeen tähänastisista keskusteluista

5.6.2024



”Tehdään oikeita asioita oikealla tavalla.”

”Toiminnalla saadaan aikaan sitä mitä tavoitellaan.”

”Vaikuttavuuden arviointi on tapahtumaketjujen tunnistamista: miten päästään toivottuihin tuloksiin?”

Mitä meiltä odotetaan? Mitä voisimme oppia muilta?

Paljon hyvää on jo tehty ja keskustelu vilkastunut. Matka kohti kokonaisvaltaista arvioivaa toimintakulttuuria on alkanut ja oikeaan suuntaan mennään. Nyt tarvitaan yhteistä tahtoa ja tekemistä sekä eri tahojen sitoutumista systemaattiseen tieto- ja vaikuttavuusperusteiseen ohjaukseen, johtamiseen ja toimintaan.

Vaikuttavuuden mittaamisen ei tarvitse olla vaikeaa tai monimutkaista.

Lähdetään mittaamisessa liikkeelle yksi pienikin konkreettinen askel kerrallaan.

Olennaista ilmiöiden tunnistaminen ja niihin liittyvien vaikuttavuustavoitteiden määrittely

Mitä annetuilla resursseilla saadaan aikaan?



Sisäministeriö
Inrikesministeriet

#PelastustoimenVaikuttavuus



PELASTUSOPISTO

Aino Harinen

0295 453 531

aino.harinen@pelastusopisto.fi

@HarinenAino

@peo_tutkimus

pelastusopisto.fi/pelastustoimenvaikuttavuus

Puh. 0295 450 201, PL 1122 (käyntiosoite: Hulkontie 83), 70821 Kuopio

PELASTUSOPISTO.FI



Kuvat: Microsoft Office, Pelastusopisto, Unsplash